

УДК 339.7

РОЗВИТОК ЕЛЕКТРОННИХ ПЛАТІЖНИХ СИСТЕМ В УКРАЇНІ: МІЖНАРОДНИЙ АСПЕКТ ТА ІНСТИТУЦІОНАЛЬНІ ЗАСАДИ

Сергій Андрійович ЦИГАНОВ

доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри міжнародних фінансів Інституту міжнародних відносин при Київському національному університеті імені Тараса Шевченка

Вікторія Валеріївна АПАЛЬКОВА

аспірантка Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

E-mail: viktorija.apal@gmail.com

Анотація. У статті проаналізовано поточний стан розвитку ринку електронних платіжних послуг в Україні. Виявлено ключові тенденції і фактори впливу на стан електронних платіжних послуг. Визначено місце України в світових рейтингах інформатизації та конкурентоспроможності. Ідентифіковані причини перешкод на шляху інтенсифікації діяльності електронного ринку платіжних послуг в Україні.

Аннотация. В статье проанализировано текущее состояние развития рынка электронных платежных услуг в Украине. Выявлены ключевые тенденции и факторы влияния на состояние электронных платежных услуг. Определено место Украины в мировых рейтингах информатизации и конкурентоспособности. Идентифицированы причины препятствий на пути интенсификации деятельности электронного рынка платежных услуг в Украине.

Ключові слова: міжнародна платіжна система, електронні гроші, електронна комерція, платіжні картки, електронні платіжні послуги, державне регулювання.

Ключевые слова: международная платежная система, электронные деньги, электронная коммерция, платежные карточки, электронные платежные услуги, государственное регулирование.

Постановка проблеми. Глобальна інформатизація стала підґрунтям формування нової моделі економіки – цифрової, інституціональні засади якої реалізуються через механізми стратегій інноваційного розвитку найбільш розвинених країн світової економіки. В країнах з трансформаційною економікою, до яких належить Україна, розбудова національного цифрового економічного бізнес-простору має ознаки фрагментальності. Об'єктивними причинами такого стану є кризові явища, що проявилися в усіх сферах соціально-політичного та економічного життя України, які змусили суспільство та владу зосередитися на поточних проблемах, відклавши вирішення стратегічних питань, особливо в економічній політиці, на не визначену перспективу.

Дослідження науково-теоретичних засад розвитку міжнародних електронних платіжних систем на основі узагальнення кращих практик розвинутих країн світу, зокрема Європейського Союзу, у сфері формування інфраструктури цифрової економіки, є об'єктивною необхідніс-

тю на етапі реформування української економічної системи з метою забезпечення конкурентних переваг Україні у сфері електронної комерції та надання інноваційних фінансових послуг у глобальному економічному просторі.

Ключову роль в становленні інформаційної економіки в країні займає розвиток електронної комерції, яка, з одного боку, потребує сприятливого клімату для розвитку інноваційного підприємництва, а з іншого – розвинутої інфраструктури онлайн послуг, в тому числі платіжних.

Для стратегічного управління розвитком національної економіки на основі реалізації сучасних моделей постіндустріального розвитку, до яких належить інформаційна економіка, важливим етапом є визначення поточного стану ринку платіжних послуг та виявлення факторів позитивного впливу на створення передумов формування сучасних електронних платіжних систем та інноваційних інструментів електронної комерції. Розробка заходів щодо вдосконалення інституційних засад управління процесом роз-

витку електронних фінансових послуг – важлива складова в забезпеченні ефективного розкриття національного потенціалу на міжнародних ринках Інтернет комерції та електронних платіжних послуг.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Розробкою стратегій розвитку інформаційної (цифрової) економіки займаються уряди провідних країн світу (Австралії, Канади, США, Японії, Китаю та ін.) та міжнародні організації (ОЕСР, Світовий банк, Європейська Комісія тощо). Також дослідженню цієї проблематики присвячували свої роботи такі вітчизняні та іноземні дослідники як Мезенбург [1], Mohamed E. [2], Бажал Ю. [3], Шаргородська В. А. [4], Поліщук Ю. А. [4], Ніколаєв Є. Б. [5]. Більш детально на аспектах розвитку електронних платіжних систем та грошей зосереджуються такі науковці як Д. А. Кочергіна [6], К. Фулленкампа та С. Нсоули [7], А. С. Дженкіна [8], П. Фразера [9] та ін.

Елементом інноваційної інфраструктури інформаційної економіки притаманний високий темп якісних перетворень, що зумовлює складність наукових досліджень та виявлення теоретично обґрунтованих закономірностей їх розвитку, а відповідно це є передумовою дивергенції та конвергенції стратегій інноваційного розвитку для країни в контексті побудови інформаційної моделі національної економіки. Тому, незважаючи на велику кількість публікацій, актуальною

зберігається необхідність проведення ґрунтовних спостережень розвитку електронних платіжних в контексті конкретної країни, в даному випадку – України, з метою виявлення ефективних управлінських рішень на рівні держави, регіонів, комерційних банківських та небанківських установ.

Метою статті є дослідження специфіки розвитку електронних платіжних систем в Україні, а також поглиблення науково-теоретичних засад побудови інноваційної інфраструктури інформаційної (цифрової) економіки.

Обґрунтування отриманих наукових результатів. Характеризуючи організаційну структуру української платіжної системи, можна виділити два основні типи: перший тип – це внутрішні платіжні системи, та другий – міжнародні платіжні системи (рис. 1). Головним органом в українських платіжних системах є Національний банк України, він також є платіжною організацією та розрахунковим банком для двох створених ним платіжних систем – Системи електронних платежів (СЕП) та Національної системи масових електронних платежів (НСМЕП) [10]. Національний банк України визначає порядок функціонування цих платіжних систем, прийняття і виключення з них учасників процесу, проведення переказу коштів за їх допомогою та інші питання, пов'язані з їх діяльністю.

Рис. 1. Організаційна структура електронних платіжних систем в Україні

Джерело: власна розробка автора

НСМЕП є внутрішньодержавною, банківською, багатомітентною платіжною системою, яка забезпечує проведення розрахунків за товари і послуги та інші операції за допомогою пла-

тіжних смарт-карток за технологією, що розроблена Національним банком України [10].

Учасниками НСМЕП є банківські та небанківські установи, яких відповідно до даних НБУ

станом на серпень 2015 року було 75: з них – 52 банки та 23 інші підприємства, що займаються переважно еквайринговою діяльністю.

Слід зазначити, що до 2013 року як за кількісними показниками, так і за загальним обсягом операцій НСМЕП нарощувала оберти (рис. 2),

проте в 2014 році, у зв'язку з негативним впливом кризових явищ в економіці та війною на Сході країни, ці індекси значно зменшилися. Крім того, база для розрахунків до 2013 включала нині окуповані території Криму та окремих частин Луганської і Донецької областей.

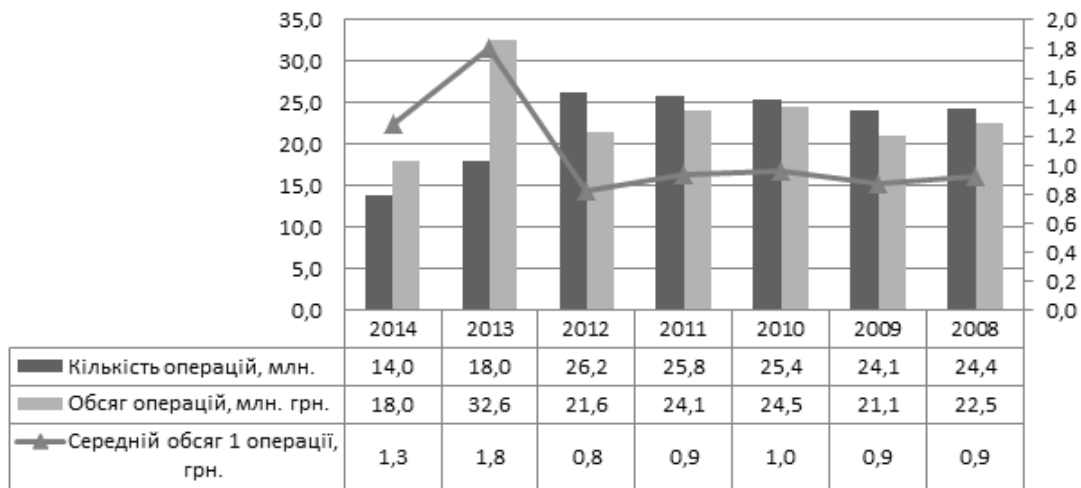

Рис. 2. Ключові показники діяльності НСМЕП

Джерело: складено автором на основі [11, 12]

Слід зазначити, що в Україні як і в усьому світі спостерігається тенденція до зменшення обсягів готівкового обігу (табл. 1). Це пов'язано з тим, що організація та регулювання готівкового грошового обігу стають дедалі складнішими та дорожчими, що призводить до зростання витрат центрального та комерційних банків країни

[13]. Зважаючи на це, центральні банки більшості країн світу приділяють значну увагу не лише питанням можливих шляхів зменшення витрат на організацію та обслуговування готівкового грошового обігу, а й сучасним підходам щодо забезпечення належного рівня розвитку безготівкових платежів.

Таблиця 1

Безготівкові платежі в Україні у кількісному і грошовому вимірі

Показник	2014	2013	2012
Безготівкові платежі, млн. операцій	879,0	584,0	347,8
Частка безготівкових від загальної кількості	55,90 %	43,60 %	н/д
Обсяг безготівкових платежів, млрд. грн.	255	159	н/д
Всього платежів	1 572,5	1 339,4	н/д

Джерело: складено автором за даними НБУ [13]

Нині в Україні безготівкові розрахунки і платежі здійснюються переважно за допомогою платіжних карток, які є одним із найбільш динамічних сегментів ринку роздрібних платежів.

Звертає увагу на себе той факт, що незважаючи на складні випробування, які переживала українська платіжна система, упродовж 2014

року спостерігалось збільшення кількості платіжних карток та обсягів безготівкових платежів. Загальні обороти на ринку банківських платіжних карток в Україні за станом на 01.01.2015 зросли на 11,2 % порівняно з 2013 роком і становили понад 1,0 млрд. грн, а обсяги операцій із використанням платіжних карток – 1,6 млрд шт. При

цьому, обсяг операцій з використанням платіжних карток із дебетовою функцією збільшився на 11,7 %, кредитною функцією на 7,8 % [12].

Найбільшою картковою платіжною системою, що обслуговує платіжні операції в Україні, є VISA. За даними 2013 року обороти за нею становили 61,8 % від загальних оборотів на ринку, а кількість операцій – 59,6 % від загального обсягу операцій. Функціонування НСМЕП за кількістю та оборотами платіжних операцій на картковому ринку України займає третю позицію. Проте, незалежно від позиції, показники функціонування НСМЕП на ринку є набагато нижчими за аналогічні показники міжнародних платіжних систем [13]. Українське законодавство розрізняє діяльність в Україні внутрішньодержавних та міжнародних платіжних систем.

Внутрішньодержавна платіжна система – платіжна система, в якій платіжна організація є

резидентом та яка здійснює свою діяльність і забезпечує проведення переказу коштів виключно в межах України [10].

Міжнародна платіжна система– платіжна система, в якій платіжна організація може бути як резидентом, так і нерезидентом і яка здійснює свою діяльність на території двох і більше країн та забезпечує проведення переказу коштів у межах цієї платіжної системи, у тому числі з однієї країни в іншу [10].

Станом на 01.01.2015 до Реєстру платіжних систем, систем розрахунків, учасників цих систем та операторів послуг платіжної інфраструктури Національним банком внесено 26 систем переказу коштів, створених резидентами [12]. Серед них 20 систем було створено банками України, з яких три системи міжнародні (табл. 2), а 6 – відповідно небанківськими установами.

Таблиця 2

Ключові показники діяльності платіжних систем, створених банками та небанківськими установами (станом на 01.01.2015)

Назва платіжної системи	Тип платіжних систем	Назва засновника	Всього учасники	Сума переказів, млн. в межах України	Відправлено за кордон	Отримано з-за кордону	
AVERS	Банківські / Міжнародні	АТ «БАНК «Фінанси та Кредит»	92 (20- нерезид.)	7 642,7 млн грн	81,6 млн дол. США	295,9 млн дол. США	
PrivatMoney		ПАТ КБ «Приватбанк»	25 (25 нерезид.)				
Welsend		АБ «Укргазбанк»	21 (3 нерезид.)				
Аваль-Експрес	Банківські / Внутрішньодержавні	АТ «Райффайзен Банк Аваль»	7				
СОФТ		ПАТ «Укрсоцбанк»	-				
FLASHPAY		ПАТ «Банк «Фамільний»	-				
The Money		ПАТ «КБ «Фінансова Ініціатива»	-				
Внутрішньобанківські			11	9 336,7 млн грн			
Поштовий переказ	Небанківські	УДППЗ «Укрпошта»	-	32 870,3 млн грн	64 млн дол. США	143 млн дол. США	
Фінансовий світ		ТОВ «Українська платіжна система»					
24NONSTOP		ТОВ «АЙ ТІ ФІНАНС»					
ГлобалМані		ТОВ «ГЛОБАЛМАНІ					
ІнтерПейСервіс		ПАТ «Запоріжжв'язоксервіс»					
ОМП		ТОВ «ФК «ОМП-2013»					

Джерело: складено автором на основі даних НБУ

Аналізуючи структуру обсягів переказів в межах України можна помітити, що небанківські установи надали в цьому сегменті практично в 2 рази більше послуг аніж усі банківські разом взяті: міжнародні, внутрішньодержавні та внутрішньобанківські. Натомість, у міжнародних переказах і в Україні і за її межі, лідерство тримають банківські платіжні системи. Участь небанківських установ у транскордонних переказах забезпечується такою платіжною системою як

“Поштовий переказ”, утвореною УДППЗ “Укрпошта”, яка на підставі Угоди про поштові платіжні послуги Всесвітнього поштового союзу та угод з поштовими службами інших країн здійснювала транскордонні перекази.

Однак, основні суми все ж надходять в Україну і відправляються за кордон через міжнародні платіжні системи (табл. 3). Так, за даними НБУ у 2014 році в Україні здійснювали діяльність 20 платіжних систем, утворених нерезидентами.

Таблиця 3

Міжнародні платіжні системи, утворені нерезидентами, що працювали у 2014 році в Україні

Країни	Платіжні системи	Кількість	Всього переказів		
			отримано	відправлено	в межах України
РФ	Блиц, Международные Денежные Переводы, ЛИДЕР, Анелик, BLIZKO, Interexpress, Migom, Золотая Корона-Денежные переводы, Юнистрим, CONTACT	9	3 445.9 млн дол. США	498.6 млн дол. США	249.2 млн грн.
США	RIA Financial Services, Western Union, MoneyGram	3			
Великобританія	Coinstar Money Transfer, Xpress Money	2			
Азербайджан	ХАЗРИ, Caspian Money Transfer	2			
Грузія	IntelExpress	1			
Іспанія	MONEY EXCHANGE	1			
Казахстан	Faster	1			
Канада	MEEST	1			

Джерело: складено автором на основі даних НБУ

Найбільші суми коштів в Україну надходять з використанням таких міжнародних платіжних систем як “Western Union”, “Золотая Корона” та

“MoneyGram”, при цьому ця трійка лідерів постійно зберігає свої позиції (табл. 4)

Таблиця 4

Структура платежів в Україну через міжнародні платіжні системи, створені нерезидентами (2012–2014 рр.)

Міжнародна платіжна система	2014	2013	2012
Western Union (США)	33,00 %	28,80 %	31,00 %
Золотая Корона (РФ)	31,00 %	29,40 %	18,00 %
Юнистрим (РФ)	10,00 %	9,60 %	12,00 %
MoneyGram (США)	10,00 %	8,40 %	9,00 %
CONTACT (РФ)	6,00 %	8,90 %	9,00 %
Інші	10,00 %	14,90 %	21,00 %

Джерело: складено автором на основі даних НБУ

Загалом, за підсумками діяльності в Україні внутрішньобанківських, внутрішньодержавних і міжнародних систем переказу коштів, створених як резидентами, так і нерезидентами, в 2014 році було переказано: у межах України – 50 099,3 млн грн; в Україну – 3 884,9 млн дол. США (в еквіваленті); за межі України – 644,6 млн дол. США (в еквіваленті) [13].

Таким чином, Україна залишається країною-реципієнтом транскордонних переказів: сума коштів, отриманих в Україні з використанням систем переказу коштів, у сім разів перевищує суму коштів, відправлених за її межі.

Щодо використання електронних грошей в Україні, то законодавством [14] вони визначаються одиницями вартості, які зберігаються на електронному пристрої, приймаються як засіб платежу іншими, ніж емітент, особами і є грошовим зобов'язанням емітента.

Діяльність систем електронних грошей та їх регулювання в Україні регламентується статтями 7, 40, 56, 67 Закону України «Про Національний банк України» [15], статтями 9, 10, 12, 15 Закону України «Про платіжні системи та переказ коштів в Україні» [16], Положенням про електронні гроші в Україні, затвердженим Постановою НБУ №481 від 04.11.2010 [17] та іншими нормативно-правовими актами.

В Україні, як і в світі, діють системи розрахунків електронними грошима як на програмній основі, так і на основі карток. Система першого типу, це перш за все WebMoney Transfer, яку представляє «Українське гарантійне агентство» (м. Київ) і «Інтернет.Деньги» (на технології PayCash) [18]. Електронні гроші на основі карток представлені, зокрема, офлайнними інструментами Національної системи масових електронних платежів (НСМЕП) і наперед оплаченими картками міжнародних карткових платіжних систем.

Найважливішу роль у системах електронних грошей відіграє емітент. Випуск електронних грошей в Україні мають право здійснювати лише банки і в гривнях. 28 липня 2015 Національний

банк України прийняв ряд нормативних актів, що регулюють діяльність платіжних систем, у тому числі з використанням електронних грошей. Згідно з внесеними змінами, громадяни України тепер отримали можливість розраховуватися з торговцями-нерезидентами електронними грошима, випущеними емітентами-нерезидентами. Зокрема, передбачена можливість здійснення розрахунків електронними грошима, випущеними за межами України, для їх використання в міжнародній системі інтернет-розрахунків за умови, що в такій системі введення / виведення коштів здійснюються виключно через банківські установи.

Нововведення також торкнулися лімітів та обмежень по операціях – було прийнято рішення збільшити ліміт електронного гаманця до 14000 гривень, раніше він був на рівні 8000 грн. Обмеження за операціями для проведення розрахунків з використанням електронних грошей встановлювалися на позначці 35000 гривень протягом календарного року. Тепер ця сума складе 62 000 грн.

Також, НБУ заявив про намір адаптувати законодавчі норми для спрощення виходу на Український ринок міжнародних платіжних сервісів, таких як PayPal, Apple Pay, Google Wallet та ін.

Слід зазначити, що потреба в електронних засобах розрахунку, тісно пов'язана з рівнем розвитку електронної комерції в країні.

Україна, на жаль, поки ще значно програє за показниками обігу електронної комерції сусіднім країнам Євросоюзу, це при тому що її рівень інформатизації, як ми розглянемо далі в дослідженні, досить високий. Так, в 2013 році обіг електронної комерції в країні склав 1 850 млн. євро, що ставить нас на 18 позицію серед інших 31 країн Європи (табл. 5), але у перерахунку цього показника на душу населення отримуємо всього 40,7 євро за рік, що опускає нашу країну майже на останню сходинку відповідного рейтингу. Гірше ніж у нас рівень розвитку електронної торгівлі тільки в Болгарії.

Таблиця 5

Місце України у рейтингу країн ЄС за обсягами обігу електронної комерції
(за підсумками 2013 року)

Країна	Рейтинг за обсягом обігу електронної комерції (B2C)	Обіг електронної комерції (B2C), млн. євро	Рейтинг за обсягом обігу електронної комерції (B2C) на душу населення	Обіг електронної комерції (B2C) на душу населення, євро
Норвегія	8	10 300,0	1	2 027,5
Великобританія	1	127 190,0	2	1 984,0
Данія	10	9 886,0	3	1 760,7
Австрія	7	11 685,0	4	1 378,0
Фінляндія	11	7 290,0	5	1 340,3
Ірландія	13	5 300,0	6	1 152,8
Швеція	9	9 938,0	7	1 035,2
Люксембург	21	531,0	8	977,3
Німеччина	2	71 200,0	9	882,8
Франція	3	56 800,0	10	861,4
Нідерланди	5	13 961,0	11	830,8
Ісландія	26	250,0	12	772,2
ЄС	н/д	н/д	13	740,2
Бельгія	14	4 368,0	14	390,6
Іспанія	4	16 900,0	15	362,5
Греція	15	3 850,0	16	349,1
Португалія	16	2 945,0	17	281,6
Чехія	17	2 874,0	18	273,3
Італія	6	13 278,0	19	220,4
Польща	12	6 541,0	20	169,8
Кіпр	29	170,0	21	149,0
Литва	22	410,0	22	138,6
Естонія	30	150,0	23	113,8
Словенія	27	216,0	24	104,9
Латвія	28	200,0	25	99,4
Угорщина	20	930,0	26	94,0
Словаччина	23	402,0	27	74,3
Мальта	31	28,0	28	66,1
Хорватія	24	280,0	29	65,8
Румунія	19	1 200,0	30	60,1
Україна	18	1 850,0	31	40,7
Болгарія	25	254,0	32	35,0

Джерело: складено автором на основі [18]

Серед найбільш проблематичних факторів ведення бізнесу в Україні, аналітики відзначають корупцію, політичну нестабільність, відсутність доступу до фінансування, неефективну урядову бюрократію [19], тому згідно зі Звітом глобальної конкурентоспроможності країн 2014–2015, Україна лише займає 76 позицію серед 144 країн.

Аналізуючи фактори, що впливають на розвиток електронної комерції та інформатизації ринку платіжних послуг, також необхідно виділити – рівень розвитку інформаційно-комунікаційних технологій в країні.

Згідно з вибіркоким дослідженням Державної служби статистики України [20], 91,1 % під-

приємств у всіх регіонах країни використовують комп'ютери у своїй діяльності. Найвищий рівень комп'ютеризації показали підприємства, що здійснювали діяльність у галузі грошового посередництва, надання кредитів, страхування – 99,6 % загальної кількості підприємств, які прийняли участь в обстеженні. Високе значення цього показника було зафіксовано у виробництві фільмів та діяльності у сфері радіомовлення та телебачення – 96,5 %; найменший рівень комп'ютеризації спостерігався в сфері діяльності готелів та ресторанів – 82,1 %.

Підприємства, які використовували в своїй роботі комп'ютери, активно здійснювали автоматизований обмін даними (відправляли або отримували дані для/від державних установ й транспортну документацію, надавали платіжні доручення фінансовим установам, отримували (відправляли) електронні рахунки-фактури, відправляли (отримували) інформацію про продукцію, надсилали замовлення постачальникам, отримували замовлення від клієнтів).

Доступ до Інтернету мали 93,9 % малих підприємств, 98,0 % – середніх та 99,4 % – великих. 87,7 % підприємств, які мали доступ до Інтернет, використовували його для отримання банківських та фінансових послуг (підприємств) [20].

Оптимістичні оцінки державного статистичного органу щодо високого рівня інформатизації України підтверджують і міжнародні дослідження. Згідно з інформацією, представленою «Measuring the Information Society Report» 2014 року [21], серед країн, які входять до складу СНД, тільки 53 % домогосподарств мають доступ до Інтернету, що демонструє помітне відставання від країн Європи (78 %) та Америки (57,4 %). Проте, в Україні цей показник знаходиться на рівні 57 % і перевищує середньосвітовий рівень [22].

У рейтингу відсутності «електронних перешкод», висвітленому у звіті BCG «Як прискорити розвиток цифрової економіки» (Greasing the Wheels of the Internet Economy), що містить дані про 65 країн, Україна посідає 39-те місце, перебуваючи в третій категорії з п'яти, разом із низкою східноєвропейських країн – Болгарією, Угорщиною, Польщею, Румунією та Чехією [23].

Водночас, за ступенем розвитку телекомунікаційної інфраструктури (наявність доступу до мережі, швидкість каналів зв'язку, вартість трафіку, архітектурні рішення) Україна займає 34-те місце, обігнавши Іспанію та Росію, і опинившись практично на одному рівні з Арабськими Еміратами та Польщею. Найгірші справи в Україні з

проникненням цифрових технологій у різні сектори економіки – за цим показником наша країна посідає шосте місце з кінця, перебуваючи в найвідсталішій категорії разом із Росією, В'єтнамом, Нігерією та Пакистаном. Основні причини: нестача кваліфікованих фахівців, важкість організації бізнесу та ускладнений доступ до капіталу.

У деяких галузях економіки (зокрема, банках) автоматизація знаходиться на досить високому рівні, тоді як в державних органах вона практично відсутня.

Трохи краще йдуть справи з використанням цифрових технологій звичайними громадянами. Україні вдалося потрапити в четверту категорію, але тільки на останню сходинку, або 52-ге місце в загальному рейтингу.

Основними причинами, які впливають на місце в цьому списку, є ступінь розвитку платіжних систем у країні і довіра до них з боку споживачів.

Відсутність виразної державної політики призвела до того, що в Україні немає власних великих платіжних систем. Переважна більшість населення користується сурогатами та деякими імпортованими системами, причому більшість міжнародних гігантів навіть не представлена на ринку.

У компанії Magento (світовий лідер у сегменті Open Source рішень для електронної комерції) проблему бачать у відсутності конкуренції у сфері електронних платежів. Ще стримуючими факторами зростання онлайн-продажів в Україні є низький рівень проникнення пластикових карт на ринку та недовіра до них споживачів, також значний обсяг тіньового ринку.

Висновки. Таким чином, на українському ринку платіжних послуг спостерігаються позитивні зрушення такі як зростання частки безготівкових платежів, збільшення кількості і обсягів операцій за платіжними картками, послаблення фінансових вимог до учасників ринку електронних платіжних систем з боку регулятора – Національного банку України.

Однією з основних складових розвитку електронних платіжних систем в світі і в тому числі в Україні є Інтернет торгівля, яка, на жаль, розвивається в нашій країні набагато повільніше аніж в сусідніх європейських державах. Серед основних перешкод розвитку – високий рівень корупції, відсутність доступу до фінансових ресурсів, недовіра населення до електронних платіжних засобів.

Аналіз економіки України з точки зору рівня залучення інформаційно-телекомунікаційних технологій показав нерівномірність «інформатизації» у залежності від галузей та секторів. Так, фінансова сфера найбільш розвинута в цьому напрямку, а наприклад, державний сектор значно відстає у порівнянні з європейськими країнами. В цілому, в рейтингах цифрових показників Україна обіймає середні місця і має непогані

шанси на скорочення «електронних перешкод», якщо тільки держава почне будувати регуляторну політику відповідно до загальносвітових практик і не створюватиме штучних перешкод для розвитку бізнесу.

У зв'язку з цим, доцільним було б вивчення кращого європейського досвіду і включення завдання щодо розвитку цифрової економіки в глобальний план реформування держави.

Список використаних джерел

1. Mesenbourg T.L. (2001) Measuring the Digital Economy // U.S. Bureau of the Census [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <https://www.census.gov/econ/estats/papers/umdigital.pdf>.
2. Mohamed E. Gumaha and Zulikha Jamaluddin, «What is the Digital Economy, and How to Measure it» [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.kmice.cms.net.my/ProcKMICE/KMICE2006/Pdf/378.pdf>.
3. Бажал Ю. «Інформаційна економіка» // [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://www.ekmair.ukma.edu.ua/bitstream/123456789/2430/1/Vazhal_Informatsiyna_ekonomika.pdf.
4. Шаргородська В. А., Поліщук Ю. А. «Роль інформації в сучасній економіці» // Раздел 4. Информационная безопасность. Современные информационные технологии [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://www.rusnauka.com/11_EISN_2011/Informatica/4_84863.doc.htm.
5. Ніколаєв Є. Б. «Про предмет теорії інформаційної економіки» // Бібліотека ДВНЗ КНЕУ ім. Вадима Гетьмана [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://ir.kneu.edu.ua:8080/bitstream/2010/192/1/10NEB110318.pdf>.
6. Kochergin D. A.: E-Money: Study Guide. Market Ds., 2011 Isbn 978-5-94426-126-0
7. Fullenkamp C., Nsouli S. M.: Six Puzzles in Electronic Money and Banking. in: International Monetary Fund Wp/04/19: Imf Working Paper. Imf Institute, February 2004. Isbn 978-1-45184-377-4.
8. Genkin A.S.: Planet Web Laundering in XXI Century: Study Guide. Knorus, 2008. Isbn 978-5390001479.
9. Frazer P.A.T.: Plastic And Electronic Money: New Payment Systems and Their Implications. Woodhead Faulker, 2000. Isbn 978-0859412902.
10. Платіжна система України [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.bank.gov.ua/>.
11. Річний звіт Національного банку України за 2013 рік [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.bank.gov.ua/doccatalog/document?id=8253030>.
12. Річний звіт Національного банку України за 2014 рік [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.bank.gov.ua/doccatalog/document?id=17568764>.
13. Міщенко В., Ніконова М. «Розвиток безготівкових роздрібних платежів і технологій самообслуговування клієнтів банків в Україні» // Вісник НБУ, січень 2013, — С. 20.
14. Електронні гроші // Офіційний сайт НБУ [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=123302.
15. Закон України Про Національний банк України // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1999, № 29, ст. 238.
16. Закон України «Про платіжні системи та переказ коштів в Україні» // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2001, № 29, ст. 137.
17. Постанова Правління Національного банку України від 04.11.2010 № 481 «Про затвердження Положення про електронні гроші в Україні».
18. Барабан Л. М. «Електронні гроші: можливості, тенденції та перспективи розвитку в Україні» // Фінансовий простір. — № 3 (15) 2014 [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://fp.cibs.ck.ua/files/1403/14blmegm.pdf>.
19. Europe B2C Ecommerce Report 2013 [Electronic resource] // Запит інформації на офіційний сайт Асоціації електронної комерції Європи «Ecommerce Europe». Retrieved from <http://www.ecommerce-europe.eu/about>.
20. Використання інформаційно-комунікаційних технологій на підприємствах України [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://ukrstat.gov.ua>.

21. Measuring the Information Society Report [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.itu.int/en/ITUUD/Statistics/Documents/publications/mis2014/MIS2014_without_Annex_4.pdf.

22. Що заважає розвиватися цифровій економіці в Україні [Електронний ресурс]. — Режим доступу : [forbes.ua/ua/business/1363657-shcho-](http://forbes.ua/ua/business/1363657-shcho-zavazhae-rozvivatisya-cifrovij-ekonomici-v-ukrayini)

[zavazhae-rozvivatisya-cifrovij-ekonomici-v-ukrayini](http://forbes.ua/ua/business/1363657-shcho-zavazhae-rozvivatisya-cifrovij-ekonomici-v-ukrayini).

23. The Global Competitiveness Report, 2014–2015. World Economic Forum. [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://www3.weforum.org/docs/WEF_GlobalCompetitivenessReport_2014-15.pdf.